

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ПРВ ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ ЕФТИМОВ против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

(Жалба бр.59974/08)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

2 јули 2015

*Оваа пресуда ќе стане конечна под околностите поместени
во член 44 став 2 од Конвенцијата. Истата може да биде
предмет на редакциски измени.*

Во случајот на Ефтимов против Република Македонија,
Европскиот суд за човекови права (Прв оддел) заседавајќи во совет составен од:

Isabelle Berro, *претседател,*

Elisabeth Steiner

Khanlar Hajiyev,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Julia Laffranque,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Dmitry Dedov, *судии,*

и André Wampach, *заменик-секретар на Одделот,*

Заседавајќи на затворена седница на 9 јуни 2015,

Ја донесе следната пресуда, која беше усвоена на тој датум:

ПОСТАПКА

1. Случајот започна со жалба (бр.59974/08) против Република Македонија поднесена до Судот согласно членот 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи (“Конвенцијата“) од страна на македонски државјанин, г-дин Епаминонда Ефтимов („жалителот“) на 5 декември 2008.
2. Жалителот беше застапуван од г-ѓа Гичева-Петкова, адвокат од Скопје. Македонската Влада („Владата“) беше застапувана од страна на нејзиниот агент, г-дин К.Богданов.
3. Жалителот се жалеше, поконкретно, дека кривичните постапки во кои тој бил осуден биле нефер и премногу долги.
4. На 22 ноември 2012 жалбата беше доставена до Владата.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

5. Жалителот е роден 1950 и живее во Струмица, каде што работи како хирург во струмичката болница (“болницата”).

A. Позадина на случајот

6. На 8 јуни 1997 жалителот ја лекувал повредената и скршена рака на З.Р. Во наредните денови З.Р. се жалел на болки во раката. Жалителот заедно со уште двајца доктори и останатиот болнички персонал примениле различни третмани и на крај го упатиле З.Р. во детската клиника во Скопје.

7. На 11 јуни 1997 З.Р. бил прегледан во детската клиника во Скопје. Било утврдено дека има сериозна бактериска инфекција; поради што неговата десна рака била ампутирана на 19 јуни 1997.

Б. Кривични постапки против жалителот

8. На 25 септември 1997 истражниот судија од првостепениот суд во Струмица (“судечкиот суд”), на барање на јавниот обвинител отворил истрага против жалителот. На 19 април 2000 јавниот обвинител поднел обвинителен акт против жалителот за тешки дела против здравјето на луѓето.

9. На 10 јули 2001 година и 13 декември 2004 судечкиот суд го ослободил жалителот од обвинение. Ови пресуди биле поништени од страна на Апелациониот суд во Штип (“Апелациониот суд”) на 30 јануари 2002 и 9 март 2005. Апелациониот суд во двата наврати утврдил, меѓу другото, дека степенот на вина на жалителот и квалификацијата на

кривичното дело не биле добро утврдени во текот на постапките пред судечкиот суд. Понатаму наредил да се изготви експертско мислење.

10. На 13 септември 2006 судечкиот суд повторно го ослободил жалителот бидејќи не нашол основи дека кривичното дело било извршено со намера.

11. На 13 декември 2006 Апелациониот суд, по сопствено убедување, на седница во присуство на двете страни, го преквалификувал обвинението и го одбил како застарено. Тој нашол дека и покрај неговите инструкции дадени во претходните одлуки за повторно одлучување, степенот на вина на жалителот не бил точно утврден во постапките пред судечкиот суд. Апелациониот суд заклучил дека постапувањето на жалителот повеќе било небрежно отколку со намера, па според тоа кривичното обвинение застарело.

12. На 21 март 2007 Врховниот суд го прифатил барањето за заштита на законитоста поднесено од страна на јавниот обвинител, и го вратил предметот на повторно одлучување пред апелациониот суд. Врховниот суд утврдил дека апелациониот суд, со преквалификувањето на обвинението уште еднаш ги утврдил фактите но без да одржи претрес.

13. На 8 октомври 2007 апелациониот суд одржал претрес во присуство на двете страни и повторно ги отфрлил обвиненијата како застарени.

14. Жалителот и јавниот обвинител поднеле жалби пред Врховниот суд. Жалителот исто така доставил и одговор на жалбата на јавниот обвинител.

15. На 26 март 2008 Врховниот суд одржал седница во присуство на јавниот обвинител. По усното сослушување на наводите на јавниот обвинител, во кои тој барал да се одбие

жалбата на жалителот а да се уважи жалбата на обвинителството, а имајќи ги во предвид писмените поднесоци на странките, Врховниот суд ја одбил жалбата на жалителот, ја уважил жалбата на јавниот обвинител и ја преиначил пресудата на Апелациониот суд. Врховниот суд ги прифатил наоѓањата на судечкиот судија во поглед на фактите и правото, првично дека конкретното кривично дело треба да се квалификува како тешко дело против здравјето на луѓето, извршено со намера. Врховниот суд заклучил дека жалителот бил виновен и го осудил на една година затворска казна. Оваа одлука му била доставена на застапникот на жалителот на 19 јуни 2008, а на жалителот на 11 јули 2008.

16. На 1 април 2009 жалителот започнал со издржување на затворската казна. На 6 октомври 2009 судечкиот судија ја заменил затворската казна со условен отпуст. Ваквата одлука станала конечна на 14 октомври 2009.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ПРАВО

A. Закон за кривична постапка (Службен весник бр.15/97)

17. Согласно членот 361 (1) и (3) од Законот за кривична постапка од 1997 (“законот”) претседателот на жалбениот совет определува судија известител. Ако е во прашање кривично дело за кое се гони по барање од јавниот обвинител, судијата известител ќе ги достави списите до надлежниот јавен обвинител кој е должен да ги разгледа и без одлагање да му ги врати на судот. Кога јавниот обвинител ќе ги врати списите, претседателот на советот ќе закаже седница на советот. За седницата на советот ќе се извести јавниот обвинител.

18. Членот 362 (1) и (3) од Законот предвидува (1) дека за седницата на советот ќе се извести обвинетиот и неговиот бранител, кој барал да биде известен за седницата. Претседателот на советот или советот може да одлучи за седницата на советот да се известат странките и кога не го барале тоа или за седницата да се извести странката која не го барала тоа, ако нивното присуство би било корисно за разјаснување на работите. Советот може од странките кои присуствуваат на седницата да побара потребни објаснувања во врска со жалбените наводи. Странките може да предложат заради дополние на извештајот да се прочитаат одделни списи и да дадат потребни објасненија на своите ставови од жалбата.

19. Членот 364 (1) и (2) од Законот предвидува дека претресот пред второстепениот суд ќе се одржи само ако е потребно да се изведат нови докази или да се повторат доказите изведени веќе порано и ако постојат оправдани причини предметот да не му се врати на првостепениот суд на повторен главен претрес. На претресот пред второстепениот суд се повикуваат обвинетиот и неговиот бранител, тужителот, оштетениот, законските застапници и полномошниците на оштетениот, оштетениот како тужител и приватниот тужител, како и сведоците и вештаците за кои судот ќе одлучи да се сослушаат.

20. Членот 381 (1) од Законот (1) ги предвидува посебните услови согласно кои е дозволена жалба против пресудата на второстепениот суд, пред третостепен орган, односно пред Врховниот суд. Против пресуда на второстепениот суд е дозволена жалба, меѓу другото, кога второстепениот суд врз основа на одржаниот претрес ја утврдил фактичката состојба

поинаку отколку првостепениот суд и врз така утврдената фактичка состојба ја засновал својата пресуда.

Членот 381 (2) понатаму предвидува дека за жалбата против второстепената пресуда решава судот од трет степен во седница на советот согласно со одредбите што важат за постапката во втор степен. Пред овој суд не може да се одржи претрес.

21. Согласно член 392 став 1 (7) од Законот, кривичната постапка завршена со правосилна пресуда може да се повтори, ако Европскиот суд за човекови права донел конечна одлука со која е утврдена повреда на човековите права и слободи. Истата одредба е предвидена и со членот 449 (6) од новиот Закон за кривична постапка, кој стапи на сила во 2010 година а стана применлив по 1 декември 2013.

Б. Кривичен законик (Службен весник бр.37/96)

22. Членот 217 (1) од Кривичниот законик (“Законикот”) го предвидува кривичното дело „Тешки дела против здравјето на луѓето“, за кое е предвидена казна затвор од една до десет години. Ако делото е сторено од небрежност сторителот ќе се казни со затвор од три месеци до три години.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 6 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

23. Жалителот се жалел дека кривичните постапки против него не биле завршени во разумно време.

24. Тој понатаму се жалел дека не му било овозможено фер сослушување во постапките пред Врховниот суд бидејќи, за разлика од јавниот обвинител, тој не присуствувал на седницата

на Врховниот суд на која и следела одлука со која тој бил осуден и му била изречена затворска казна. Тој се повикал на членот 6 од Конвенцијата, кој во релевантниот дел гласи:

“При определување на.... било какви кривични обвиненија против него, секој има право на фер....судење во разумен рок, пред трибунал...”

А. Допуштеност

25. Владата не поднесе приговор во врска со допуштеноста на оваа жалба.

26. Судот забележува дека жалбите по оваа глава не се очигледно неосновани во смисла на членот 35 став 3 (а) од Конвенцијата. Тој понатаму забележува дека тие не се недопуштени по ниту една друга основа. Поради тоа мора да се прогласат за допуштени.

Б. Основаност

1. Жалба во врска со должината на постапките

(а) Поднесоци на страните

27. Жалителот навел дека кривичните постапки траеле премногу долго.

28. Владата ги оспори наводите на жалителот. По нивно гледиште, должината на постапките не биле неразумна, имајќи ги во предвид големиот број на одлуки кои биле донесени како и судските инстанци кои го испитувале случајот. Таа исто така наведе дека три претреси биле одложени поради итно отсуство на вештаците.

(б) Оценка на судот

29. Судот забележува дека постапките започнале на 25 септември 1997 кога била отворена истрагата против жалителот (види *Нанков* против ПЈРМ, бр.26541/02, § 42, 29 ноември 2007). Тие завршиле на 19 јуни 2008, кога пресудата на Врховниот суд му била доставена на застапникот на жалителот (види точка 15 погоре). Така, постапките траеле десет години и девет месеци во три судски инстанци.

30. Судот потсетува дека разумноста на должината на постапките мора да се оценува во светло на околностите на случајот со посебен осврт на следниве критериуми: сложеноста на случајот, однесувањето на жалителот и релевантните власти, како и она што било од важност за жалителот (види меѓу многу други *Pélissier and Sassi v. France [GC], no. 25444/94, § 67, ECHR 1999-II*).

31. Судот смета дека случајот имал мала сложеност поради потребата од вештачење за утврдување на степенот на вина на жалителот. Судот не смета дека ова само по себе може да го оправда целокупното долго траење на постапките од скоро единаесет години (види го *Нанков* точка 46, цитиран погоре). Ова дотолку повеќе што вештачењата биле предвидени за судската постапка, биле побарани од страна на судија кој се смета за одговорен за подготовката и темпото на судењето.

32. Судот понатаму забележува дека не му биле презентирани никакви докази дека процесните одолговлекувања можат да му се припишат на жалителот.

33. Во поглед на однесувањето на надлежните, Судот забележува дека истрагата траела три години (види точка 8 погоре). Случајот бил враќан на повторно одлучување во три наврати (види точки 9 и 12 погоре). Во врска со ова судот потсетува дека повторувањето на повторно испитување на

предметот проследено со повторно одлучување само по себе открива сериозен недостаток на постоечкиот систем на Државата (види Ѓозев против Поранешна Југословенска Република Македонија, бр. 14260/03, § 51, 19 јуни 2008 и Pavlyulynets v. Ukraine, no. 70767/01, § 51, 6 септември 2005).

34. Во вакви околности, Судот заклучува дека во конкретниот случај должината на постапките била премногу долга и не ги задоволрила критериумите за “разумен рок” (види Настеска против ПЈРМ, бр.23152/05, § 36, 27 мај 2010).

35. Поради тоа има повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата.

2. Отсуството на жалителот на седницата на Врховниот суд која се одржала на 26 март 2008 година

(а) Поднесоци на странките

36. Жалителот навел дека, за разлика од јавниот обвинител, тој немал можност да присуствува на седницата на Врховниот суд од 26 март 2008, иако без сомнение требало да присуствува, имајќи го во предвид фактот дека неговата наводна намера (степенот на вина) да го изврши кривичното дело, била тема на разгледување на седницата. Со оглед на фактот дека законот (види точка 20 погоре) не предвидува претрес пред Врховниот суд, овој суд требало или да ја потврди ослободителната пресуда на судечкиот суд или да го врати предметот на повторно одлучување пред апелациониот суд.

37. Владата изјавила дека на седницата од 26 март 2008, Врховниот суд ниту утврдил нови факти ниту разгледал нови докази, туку одлучил врз основа на расположливите материјали. Владата исто така навела дека ниту жалителот ниту пак

неговиот бранител побарале да бидат известени за седница на Врховниот суд. Жалителот имал можност да ги наведе своите гледишта во својата жалба и во неговите поднесоци како одговор на жалбата на јавниот обвинител. Врховниот суд ги зел во предвид сите поднесоци.

(б) Оценка на Судот

38. Судот потсетува дека принципот на еднаквост на оружјата – еден од елементите од концептот на фер судење – бара на секоја страна да и биде дадена разумна можност да го презентира својот случај под услови кои нема да ја стават во значителна понеповолна положба во однос на нејзиниот противник. Ова во принцип се однесува на можноста на страните на судењето да имаат сознание за и да ги коментираат сите приложени докази или доставени поднесоци, дури и од страна на независен член на националната правна служба, со цел да влијаат на одлуката на судот (види *Kress v. France* [GC], no.39594/98, §§ 72 and 74, ECHR 2001 VI).

39. Понатаму, држава која има воспоставено апелациони судови или касација, потребно е да им овозможи на поединците подложни на законот да ги уживаат пред тие судови основните гаранции содржани во членот 6 (види *Delcourt v. Belgium*, 17 January 1970, § 25, Series A no.11). Во овој контекст, треба да се даде на значење на, меѓу другото, постоењето на спроведувањето на правдата и на сè поголемата чувствителност на јавноста на правичното спроведување на правдата (види *Borgers v. Belgium*, 30 October 1991, § 24 in fine, Series A no.214 B).

40. Судот забележува дека Врховниот суд е надлежен да го испитува случајот и по однос на фактите и по однос на правото и да изврши целосна проценка на прашањата поврзани со вината или невиноста на жалителот (види, *mutatis mutandis*, Ивановски против Поранешна Југословенска Република Македонија (одлука), бр.21261/02, 29 септември 2005, која се однесува на надлежноста на апелациониот суд). Во контекст на ова, Судот забележува дека Врховниот суд ја искористил само својата статусна моќ кога се повикал и ги прифатил фактите утврдени од страна на судечкиот суд. Тој сепак одлучувал по жалбите на двете страни на седница на која бил присутен само јавниот обвинител. Датумот на одржување на седницата му бил соопштен на јавниот обвинител согласно членот 361 (1) од Законот (види точка 17 погоре). Јавниот обвинител присуствувал на седницата и дал своја усна изјава со која побарал жалбата на жалителот да биде одбиена и жалбата на обвинителството да биде прифатена. Врховниот суд ја навел оваа изјава во својата одлука. Жалителот не бил присутен, и поради тоа немал можност да даде одговор на ваквите наводи. Во врска со ова, Судот забележува дека жалителот не го искористил своето право согласно членот 362 (1) од Законот (види, спротивно, Настеска точка 17, цитирана погоре). Како резултат на тоа, тој не бил известен за седницата на Врховниот суд. Сепак, судот не побарал негово присуство иако имал таква надлежност согласно член 362 (1) и 381 (2) од Законот (види точки 18 и 20 погоре), иако се расправало за фактичко прашање, односно за степенот на вина на жалителот. Судот е на мислење дека неуспехот на жалителот да побара да биде известен не треба да се користи како аргумент против него, имајќи ја во предвид статусната нееднаквост која ја креира Законот кој предвидува автоматско

известување на јавниот обвинител за седниците на апелационите судови, додека го ограничува на истото право за обвинетиот со посебно негово барање. Владата не достави никакви разумни објаснувања за ваквата процедурална нееднаквост која произлегува од Законот. Судот не гледа причина зошто му се дава привилегиран третман на јавниот обвинител кој дејствува како странка во постапката и е противник на жалителот (види Атанасов против Поранешна Југословенска Република Македонија, бр.22745/06, § 32, 17 февруари 2011). Уште повеќе што фактичкото прашање за намерата на жалителот било тема на испитување на Врховниот суд, со што се зголемува потребата да се покани жалителот и да му се даде можност да биде присутен на седницата на судот за еднаква база со јавниот обвинител (види, *mutatis mutandis*, *Zahirović v. Croatia*, no. 58590/11, §§ 62-63, 25 април 2013).

41. Горенаведените размислувања се доволни за Судот да заклучи дека присуството на јавниот обвинител на седницата на Врховниот суд од 26 март 2008 година, и овозможило дополнителна можност да го искаже своето мислење, без никаков страв од контрирање од страна на жалителот (види *Borgers*, § 28, цитирана погоре, и *Lobo Machado v. Portugal*, 20 февруари 1996, § 32, Извештаи од пресуди и одлуки 1996-I).

42. Во светло на сето погоре наведени, Судот смета дека имало повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата во поглед на недостаток на еднаквост на оружјата во постапките пред Врховниот суд.

II. ДРУГИ НАВОДНИ ПОВРЕДНИ НА КОНВЕНЦИЈАТА

43. На крајот, жалителот се жалел дека судиите биле пристрасни и дека неговите права на одбрана биле повредени

поради долгата истрага. Тој понатаму се повикал на преквалификувањето на обвиненијата во текот на постапките, и на тоа дека јавниот обвинител го прецизирал степенот на вина во последниот, завршен збор пред апелациониот суд. Согласно членовите 3 и 8 од Конвенцијата тој се жалел за ефектите коти кривичните постапки ги имале во неговиот живот. Понатаму тој го цитирал и членот 13 од Конвенцијата.

44. Имајќи ги во предвид сите расположливи материјали, и со оглед дека ваквите жалбени наводи се во негова надлежност, Судот наоѓа дека тие не откриваат никакво присуство на повреда на Конвенцијата како што наведува жалителот. Следи дека овој дел од жалбата мора да биде одбиен како манифестно неоснован, согласно членот 35 став 3 (а) и 4 од Конвенцијата.

III. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

45. Членот 41 од Конвенцијата пропишува:

“Ако Судот оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на нејзините протоколи, и ако внатрешното право на заинтересираната Висока страна договорничка овозможува само делумно отстранување на последиците на таа повреда, Судот ѝ дава на оштетената страна, доколку е потребно, правично задоволување.”

A. Оштета

46. Жалителот барал 62.982 евра за материјална штета. Ова се однесува на загубената заработувачка поврзана со неговиот отказ од работа од 1 април 2009 година кога започнал да ја отслужува затворската казна, се до неговото повторно вработување во болницата во 2011 година, и на штетата која болницата ја барала од него во поглед на обештетувањето кое

таа му го платила на З.Р. Жалителот исто така барал 20.000 евра за нематеријална штета која ја претрпел поради оспорените кривични постапки.

47. Владата ги оспорила ваквите барања како премногу високи и неповрзани со оспорените кривични постапки. Тие го повикале Судот да донесе заклучок дека евентуалното наоѓање на повреда, само по себе би бил доволен надоместок на било каква штета во конкретниот случај.

48. Судот не наоѓа никаква поврзаност помеѓу најдените повреди и бараната материјална штета; поради тоа го одбива ваквото барање. Од друга страна, смета дека жалителот мора да претрпел некаква нематеријална штета, па поради тоа му доделува сума од 3.900 евра плус било која такса која би можела да биде наплатена.

Б. Трошоци и расходи

49. Жалителот исто така побарал 3.746 евра за трошоците пред Судот за 107 работни часови за подготовка на жалбата и застапување пред Судот. Жалителот не побарал никакви трошоци поврзани со домашната постапка.

50. Владата ги оспорила ваквите пресметки како премногу високи.

51. Согласно судската пракса на Судот, жалителот има право на надоместок на трошоците и расходите само ако покаже дека истите биле неопходни и навистина направени и ако се разумни во целост (види *Editions Plon v. France*, no. 58148/00, § 64, ECHR 2004 IV). Имајќи ги во предвид расположливите документи и горенаведените критериуми, Судот смета дека е разумно да му додели на жалителот сума од 1.000 евра за постапките пред него, плус било која такса која би можела да биде наплатена.

В. Затезна камата

52. Судот смета дека затезната каматна стапка треба да се заснова на стапката за позајмица на Европската централна банка, на која треба да и се додадат трипроцентни поени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО

1. Ја *прогласува* жалбата за должина на постапка и за правичноста на постапките пред Врховниот суд за допуштена, а остатокот од жалбата за недопуштен;
2. *Смета* дека има повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата во поглед на должината на постапките;
3. *Смета* дека има повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата во поглед на недостатокот на еднаквост на оружјата во постапките пред Врховниот суд;
4. *Смета*
 - (а) дека одговорната држава треба да му плати на жалителот, во рок од три месеци откако пресудата ќе стане конечна согласно членот 44 став 2 од Конвенцијата, следните суми, кои треба да се конвертираат во националната валута по стапка која е применлива на денот на исплатата:
 - (i) сума од 3.900 евра (триилјади и деветстотини евра) плус било која такса која би можела да биде наплатена во поглед на нематеријална штета;
 - (ii) сума од 1.000 евра (илјада евра) плус било која такса која би можела да биде наплатена во поглед на трошоците и расходите;
 - (б) дека по истекот на горенаведените три месеци до исплатата ќе биде исплатена обична камата на горните суми,

по стапка еднаква на стапката за позајмица на Европската централна банка за односниот период, плус трипроцентни поени;

4. *Го отфрла* остатокот на барањето на жалителот за правична отштета.

Изработено на англиски јазик и поднесено на писмено на 2 јули 2015 година, согласно член 77 §§ 2 и 3 од Деловникот на Судот.

André Wampach
Заменик секретар

Isabelle Berro
Претседател